

Správně právní odpovědnost. Správní trestání.

MP719Z Správní právo II

11. přednáška 3. 12. 2018

JUDr. Lukáš Potěšil, Ph.D.

Obsah přednášky

- **Správně právní odpovědnost.** Pojem a podstata správně právní odpovědnosti. Systém správně právní odpovědnosti. Diferenciace druhů správních deliktů - stručná charakteristika.
- **Správní trestání** – pojem, podstata a zásady.

Právní prostředí veřejné správy

- **Správní právo** – soubor právních norem, který upravuje organizaci a činnost **veřejné správy**; předmětem úpravy správního práva je **veřejná správa**
- Umožňuje výkon veřejné správy a současně představuje i ochranný prvek
- **SP organizační** („KDO“) – organizace, postavení, pravomoc a působnost
- **SP hmotné** („CO“) – normy upravující P+Po, úprava jednotlivých oblastí a úseků veřejné správy (ztotožňováno se zvláštní částí)
- **SP procesní** („JAK“) – úprava procesních postupů ve veřejné správě, někdy zaměňováno se správním řízením
- **SP trestní** – stanovuje následky za porušení právních norem, **správně právní odpovědnost**, oprávnění veřejné správy trestat – **správní trestání**

Právní odpovědnost

Uplatnění nepříznivých právních následků vůči porušiteli právní povinnosti

1. Primární právní povinnost – zákaz či příkaz
2. Porušení právní povinnosti – jednáním či opomenutím, **DELIKT/PROTIPRÁVNOST**
3. Sekundární sankční povinnost – **ODPOVĚDNOST**
  - Aktivní koncepce odpovědnosti (perspektivní) – s existencí primární právní povinnosti
  - Pasivní koncepce odpovědnosti (**retrospektivní**) – v důsledku porušení primární právní povinnosti, vznik (nového) sekundárního sankčního právního vztahu (obsahem je mj. právo uložit sankci a povinnost ji strpět a vykonat)

Správně právní odpovědnost

- **Funkce:** reparační, satisfakční, retributivní, represivní, preventivní, výchovná, signalizační
- Podle rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. 11. 2004, č.j. 10 Ca 250/2003 - 48, publikovaný pod č. 560/2005 Sb. NSS „*preventivní úloha postihu nespočívá jen v účinku vůči žalobci. Postih musí mít sílu odradit od nezákonného postupu i jiné nositele stejných zákonných povinností; tento účinek pak může vyvolat jen postih odpovídající významu chráněného zájmu, včas a věcně správně vyvozený. Jde-li o finanční postih, musí být znatelný v majetkové sféře delikventa, tedy být nikoli pro něho zanedbatelný, a nutně tak musí v sobě obsahovat i represivní složku. V opačném případě by totiž postih delikventa smysl postrádal.*

Správně právní odpovědnost

- NSS, sp. zn. 7 As 188/2012, č. 2878/2013 Sb. NSS
*„Pokuta může být **ojedinělá a nebývale vysoká**, ukládá-li se za neobvyklý a velmi závažný správní delikt, tedy za něco, co vybočuje z obvyklého standardu „běžných“ deliktů a na co je třeba reagovat přísnější sankcí.“. – je možné využívat rozpětí a správní uvážení*

Správně právní odpovědnost

- **OBJEKT** – chráněný zájem, hodnota
- **OBJEKTIVNÍ STRÁNKA** – jednání, škodlivý následek, příčinná souvislost, někdy postačí existence nežádoucího stavu
- **SUBJEKT** – pachatel, deliktní způsobilost, FO a PO, přeměny,
- **SUBJEKTIVNÍ STRÁNKA** – zavinění, fakultativní složka

Správně právní odpovědnost

- **Objektivní odpovědnost:** za protiprávní stav/jednání, někdy je pouze za výsledek, nerozhoduje zavinění, není přítomna subjektivní stránka, uplatňuje se u odpovědnosti právnických osob a podnikatelů
- Objektivní odpovědnost **absolutní**: nelze se jí zprostit
- **Liberační důvody**: umožňují zprostit se objektivní odpovědnosti („*pachatel vynaložil veškeré úsilí, které po něm lze vyžadovat*“) – není odpovědnost
- x **Upuštění/snížení sankce** – je odpovědnost, ale následky minimalizovány či zcela odstraněny

Správně právní odpovědnost

- NSS, sp. zn. 1 As 188/2012, č. 2872/2013 Sb. NSS, „*Dysfunkce ve fungování orgánů veřejné moci může s ohledem na individuální okolnosti případu představovat **exkulpační či liberační důvod** v oblasti správněprávní odpovědnosti, pokud se takové selhání podstatnou měrou podílelo na vzniku formálně protiprávního jednání jednotlivce nebo protiprávního stavu.*“

Správně právní odpovědnost

Subjektivní odpovědnost: odpovědnost za **zavinění** (vnitřní psychický stav jednajícího subjektu k jednání a jeho následku), zkoumá se u **fyzických osob**

§ 15 zákona o přestupcích - definice

- 1. Úmysl – přímý a nepřímý**
- 2. Nedbalost – vědomá a nevědomá**

(přestupky jsou založeny na nedbalosti, úmysl je výjimečný), konkrétní forma zavinění má vliv na druh a výměru

Správně právní odpovědnost

- Druh právní odpovědnosti, odvětvová odpovědnost
- Je realizována **správními orgány** a aplikována na **podmínky a potřeby veřejné správy**
- **Správně** právní odpovědnost * odpovědnost za porušení norem **správního práva**
- Základem (předpokladem) je **správní delikt** („*protiprávní jednání odpovědné fyzické nebo právnické osoby, jehož znaky jsou uvedeny v zákoně, které je postižitelné správním orgánem v rámci výkonu veřejné správy*“)
- **správně právní odpovědnost** je odpovědností za **správní delikty**
- Retrospektivní pojetí odpovědnosti

Pojmy

- **Správně právní odpovědnost** (využívají jiná odvětví, než SP – FP, PŽP, SocZab)* **odpovědnost za porušení norem správního práva** (jinými odvětvími – TP, OP)
- **SP trestní (soubor norem)** upravuje **správně právní odpovědnost**; stanovuje **následky (tj. odpovědnost)** za porušení právních norem (**správní delikt**) v oblasti veřejné správy; je realizováno tzv. **správními orgány**
- **správně právní odpovědnost** je odpovědností za **SPRÁVNÍ DELIKTY** (předpokladem je správní delikt),
- oprávnění veřejné správy (správních orgánů) trestat – **odrazem je SPRÁVNÍ TRESTÁNÍ**
- **System správních deliktů a správního trestání** (viz dále)

Správní delikt

- Správní delikt není obecně v právní úpravě **vymezen**, ta s ním nicméně počítá
- § 41 s. ř. s. *„Stanoví-li zvláštní zákon ve věcech přestupků, kárných nebo disciplinárních nebo jiných správních deliktů (dále jen "správní delikt") ...“* – v textu právní úpravy **naznačeno členění správních deliktů**
- § 65 odst. 3 s. ř. s. *„rozhodl-li správní orgán o uložení trestu za správní delikt, může se ten, jemuž byl takový trest uložen, žalobou domáhat též upuštění od něj nebo jeho snížení v mezích zákonem dovolených.“*

Správní delikt

- Znaky správního deliktu: protiprávnost, jednání, škodlivost, trestnost, odpovědná osoba, zavinění, znaky deliktu
- Protiprávní jednání (stav) jehož znaky jsou uvedeny v zákoně, hrozba sankce, veřejná správa
- Znaky správního deliktu:
  - **Objekt**
  - **Objektivní stránka**
  - **Subjekt** (přechod/převod odpovědnosti)
  - **Subjektivní stránka** (u FO)

Správně právní odpovědnost

SPRÁVNÍ DELIKT (do 30. 6. 2017):

1. Přestupky (pojmenované a výslovně označené) § 2 zákona č. 200/1990 Sb.
2. Tzv. jiné správní delikty (než přestupky)
  - a) **Disciplinární delikty**
  - b) **Pořádkové delikty**
  - c) **(Jiné) správní delikty fyzických osob**
  - d) **Správní delikty právnických osob a podnikajících fyzických osob (smíšené správní delikty)**

Správně právní odpovědnost – systém od 1. 7. 2017

1. **Přestupky** (pojmenované a výslovně označené) § 5
zákona č. 250/2016 Sb.
2. **Tzv. jiné správní delikty** (než přestupky)
  - a) **Disciplinární (kázeňské, kárné) delikty**
  - b) **Pořádkové delikty**
  - **Přestupek** je – původní přestupek, původní jiný správní delikt a smíšený správní delikt
  - **Užší pojetí přestupku** podle 200/1990 Sb.
  - **Širší pojetí přestupku** podle 250/2016 Sb.

Vztah druhů správních deliktů

- Jednotlivé druhy tvoří **společnou** kategorii správních deliktů, byť jsou dány dílčí odlišnosti (subjekty, zavinění, proces, ...)
- **NSS** (sp. zn. 7 Afs 27/2008) „*kategorie správních deliktů je kategorií trestního práva v širším slova smyslu, tudíž se pro všechny správní delikty ...*“,
- Důraz je kladen na **celostní** chápání správních deliktů a nikoliv na štěpení a nezávislost

Vztah správních deliktů a trestných činů

- **NSS** (sp. zn. 6 A 126/2002, 461/2005 Sb. NSS) „*také trestání ze správní delikty musí podléhat stejnému režimu jako trestání za trestné činy.*“
- **NSS** (sp. zn. 8 Afs 17/2007, 1338/2007 Sb. NSS) „*trestnost správních deliktů se řídí obdobnými principy jako trestnost trestných činů.*“
- **Analogie správních deliktů vůči trestným činům** (jde o **trestání** jako takové)
- Konkrétně se **analogie** projevila v případě tzv. absorpční zásady (NSS, sp. zn. 6 As 57/2004, 772/2006 Sb. NSS), nebo institutu zahlazení (NSS, sp. zn. 8 As 82/2010, 2291/2011 Sb. NSS).

Disciplinární a pořádkové delikty

- Ponechány **mimo dopad z. č. 250/2016 Sb.** (§ 112/1 a důvodová zpráva) – analogická aplikace nové právní úpravy? – není vyloučeno
- Součást **tzv. jiných správních deliktů**
- **Hmotněprávní úprava:** zvláštní zákon (+vnitřní předpisy, služební předpisy)
- **Procesní úprava:** zvláštní zákon a správní řád

Disciplinární a pořádkové delikty

- (veřejné) disciplinární (kárné, kázeňské) delikty
- **FO**, která je součástí organizačního uskupení (člen, příslušník, státní zaměstnanec, student VŠ, ...), v němž jsou uplatňována **vnitřní pravidla**
- Sankcionování za porušení **vnitřních předpisů**
- **Subjektivní odpovědnost**

Disciplinární a pořádkové delikty

- **Advokáti** (č. 85/1996 Sb., postup podle TŘ), **notáři** (x soudní exekutoři – NSS)
- **Lékaři, lékárníci, stomatologové, veterinární lékaři**
- **Daňoví poradci, auditoři, patentoví zástupci, ...**
- **Studenti VŠ**
- **Vojáci z povolání** (221/1999 Sb.) + „jednání mající znaky přestupku“ (osobní výluka z dopadu přestupků, ale ...)
- **Příslušníci bezpečnostních sborů** (361/2003 Sb.) + „jednání mající znaky přestupku“ (osobní výluka z dopadu přestupků, ale ...)
- **Státní úředníci** v režimu tzv. státní služby (234/2014 Sb.)
- **Jednání mající znaky přestupku** – možný postih za toto jednání a v jeho důsledku „souběžný“ postih za kárný/kázeňský/disciplinární delikt

Disciplinární a pořádkové delikty

- Pořádkový delikt
- **Zaviněné porušení procesních povinností či maření a ztěžování průběhu (nejen) správního řízení**
- FO
- **Subjektivní odpovědnost** - dovozeno judikaturou
- Donucovací prostředek

Disciplinární a pořádkové delikty

- Pořádková pokuta - § 62 spr. ř.
- **Rozhodnutí** – lze se odvolat
- **Odkladný účinek nelze vyloučit**
- **první úkon v řízení** (samostatné řízení)
- může **navazovat, předcházet** nebo **v průběhu** jiného (správního) řízení či procesu (OOP, JÚ, ...)
- **Pravomocně uloženou pokutu lze snížit/prominout**

Disciplinární a pořádkové delikty

- Pořádkové pokuty lze ukládat **opakovaně** (může být maximální výše), tj. **neplatí ne bis in idem**
- 50.000,- Kč
- **Závažné ztěžování postupu v řízení** (NSS, sp. zn. 8 As 16/2012, č. 2890/2013 Sb. NSS, „*pro uložení pořádkové pokuty podle § 62 odst. 2 správního řádu není třeba, aby byl hrubě urážlivým podáním současně též závažně ztížen postup v řízení podle prvního odstavce tohoto ustanovení*“)
- a) **Bez omluvy se nedostaví** na předvolání (pokud je omluva, lze předvést, ale ne pokutovat)
- b) Navzdory **předchozímu napomenutí ruší**
- c) **Neuposlechne** pokynu
- Učiní **hrubě urážlivé podání** (x střet s přestupkem;)

Disciplinární a pořádkové delikty

- „**plná**“ subsidiarita správního řádu (tj. nejsou procesní odchylky) x **vnitřní procesní předpisy „disciplinární řády“** vydané na základě zákonného zmocnění
- *ex offo*, subjektivní a objektivní lhůty pro **zahájení řízení** či pro **uložení sankce**

Správní trestání

- **Správní trestání:**
  - a) **výkon veřejné správy** (trestní pravomoc pro podmínky a potřeby veřejné správy), nebo
  - b) **výkon trestního oprávnění** (trestání je z řady důvodů místo soudů svěřeno veřejné správě)?

Zásady správního trestání

- ❑ **Zákonnost**, retroaktivita ve prospěch
- ❑ **Proporcionalita** – majetkové poměry, likvidační pokuty
- ❑ **Správní uvážení** (výběr druhu sankce, výběr výměry sankce, upustit od potrestání)
- ❑ **Subsidiarita postihu** (nelze jinak)
- ❑ **Legitimní očekávání**
- ❑ **Materiální pravda a podklady pro rozhodnutí**
- ❑ **Spravedlivý proces** - § 36 SpŘ, řádné odůvodnění, přezkoumatelnost, výklad neurčitých právních pojmů,
- ❑ **Rychlost a hospodárnost** – lhůty (k zahájení, k pravomocnému uložení sankce), prekluze – zánik odpovědnosti
- ❑ *Ne bis in idem*
- ❑ *Reformace in peius*
- ❑ **Není koncentrace řízení**